

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 9/2010 vp**

Hallituksen esitys laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta

Lakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Lakivaliokunta on 27 päivänä marraskuuta 2009 pyytänyt perustuslakivaliokunnalta lausuntoa hallituksen esityksestä laeiksi oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta (HE 123/2009 vp).

Lakivaliokunta on pyytänyt arviota siitä, onko perustuslain säännösten kannalta ja tiedoksiannon vastaanottajan oikeusturva huomioon ottaen mahdollista poistaa hallituksen esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen 11 luvun 3 b §:n 2 momentista säännös, jonka mukaan

puhelintiedoksianto edellyttää vastaanottajan suostumusta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- erityisasiantuntija Jussi Karttunen, oikeusministeriö
- oikeustieteen tohtori, dosentti Pekka Lämsinen
- professori Olli Mäenpää
- professori Tuomas Ojanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain tiedoksiantoa koskevia säännöksiä.

Puhelintiedoksianto ehdotetaan otettavaksi käyttöön yleisenä tiedoksiantotapana kaikissa yleisissä tuomioistuimissa. Puhelimitse voidaan

antaa tiedoksi myös haaste riidattomassa velkomusasiassa. Laissa säädettäisiin puhelintiedoksiannon toimittamisen edellytyksistä ja menettelystä siinä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan keväällä 2010.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Tuomioistuin voi 1. lakiehdotuksen 11 luvun 3 b §:n mukaan toimittaa tiedoksiannon vastaan-

ottajalle myös puhelimitse. Puhelintiedoksiantoa voidaan käyttää, jos se soveltuu tiedoksiantoon asiakirjan laajuuteen ja laatuun näh-

den. Puhelimitse ei voida antaa tiedoksi haastetta muussa kuin riidattomassa velkomusasiassa. Vastaanottajalle on ilmoitettava asiakirjasta asia, vaatimus tai velvoite ja sen pääasiallinen peruste, määräaika ja uhka sekä muut vastaavat tarpeelliset seikat. Pykälän 2 momentin mukaan puhelintiedoksianto edellyttää vastaanottajan suostumusta, paitsi jos tiedoksianto toimitetaan asiassa siinä tuomioistuimessa puhevaltaa käyttäneelle asianosaiselle.

Säännösehdotus on merkityksellinen perustuslain 21 §:n kannalta. Jokaisella on pykälän 1 momentin mukaan oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytyksiä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsitelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet turvataan pykälän 2 momentin mukaan lailla. Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on turvattu myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa ja Yhdistyneiden kansakuntien kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 14 artiklassa.

Tiedoksiannolla on olennainen vaikutus siihen, miten asianosaisen oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin toteutuu. Tiedoksianto on tehtävä siten, että vastaanottaja saa oikeuksiansa käyttämiseksi tarvitsemansa tiedot selkeästi, hänelle ymmärrettävinä ja riittävän ajoissa. Pykäläehdotuksen 2 momentissa edellytetään muun muassa, että vastaanottaja epäilyksettä saa puhelimitse tiedon asiakirjasta ja ymmärtää tiedoksiannon merkityksen. Puhelintiedoksiannon onnistuminen säännöksen mukaisesti edellyttää käytännössä vastaanottajan myötävaikutusta tiedoksiantoon ja valmiutta tiedon vastaanotti-

seen, eikä säännöksen suostumusedellytyksellä ole siten valiokunnan mielestä sinänsä itsenäistä merkitystä.

Puhelimitse tiedoksi annettu asiakirja on 3 momentin mukaan lähetettävä kirjeenä tai sähköisenä viestinä vastaanottajan ilmoittamaan osoitteeseen, jollei se ole erityisestä syystä ilmeisen tarpeetonta. Säännöksen perusteluissa todetaan, että lähettämisen on tapahduttava heti puhelintiedoksiannon jälkeen. Puhelintiedoksiannon toimittaa haastemies tai asianomaisen tuomioistuimen virkamies. Hänen on laadittava tiedoksiannosta todistus, josta ilmenee muun muassa tiedoksiannon ja vahvistuksen lähettämisen päivämäärä, tiedoksiannon vastaanottaja ja toimittaja.

Puhelintiedoksiannon soveltamisala, edellytykset, toteuttamistapa ja sisältö on lakiehdotuksessa määritelty täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Valiokunta katsoo, ettei suostumusedellytyksen poistaminen pykälän 2 momentista heikennä valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisella tavalla asianosaisen oikeutta tulla kuulluksi tai muita oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeita, kun puhelintiedoksianto toteutetaan muutoin esityksessä ehdotetuin tavoin. Valiokunta esittää, että 3 momenttiin lisätään maininta siitä, että asiakirjat on lähetettävä välittömästi vastaanottajalle puhelintiedoksiannon jälkeen. On myös syytä arvioida, pitäisikö puhelintiedoksiannot tallentaa asianmukaisesti.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lausuntopyynnössä mainitun säännöksen poistaminen 1. lakiehdotuksen 11 luvun 3 b §:n 2 momentista ei vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

Helsingissä 11 päivänä maaliskuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Veijo Puhjo /vas
vpj.	Jacob Söderman /sd	Tapani Tölli /kesk
jäs.	Tuomo Hänninen /kesk	Tuulikki Ukkola /kok
	Esko Kiviranta /kesk	Ulla-Maj Wideroos /r
	Kari Kärkkäinen /kd	Ilkka Viljanen /kok
	Elisabeth Naucmér /r	Antti Vuolanne /sd
	Ville Niinistö /vihr	vjäs. Raimo Piirainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Timo Tuovinen.